కథా నిలయం
3756
శ్రీకాకుళం

గూడుకోసం గువ్వలు

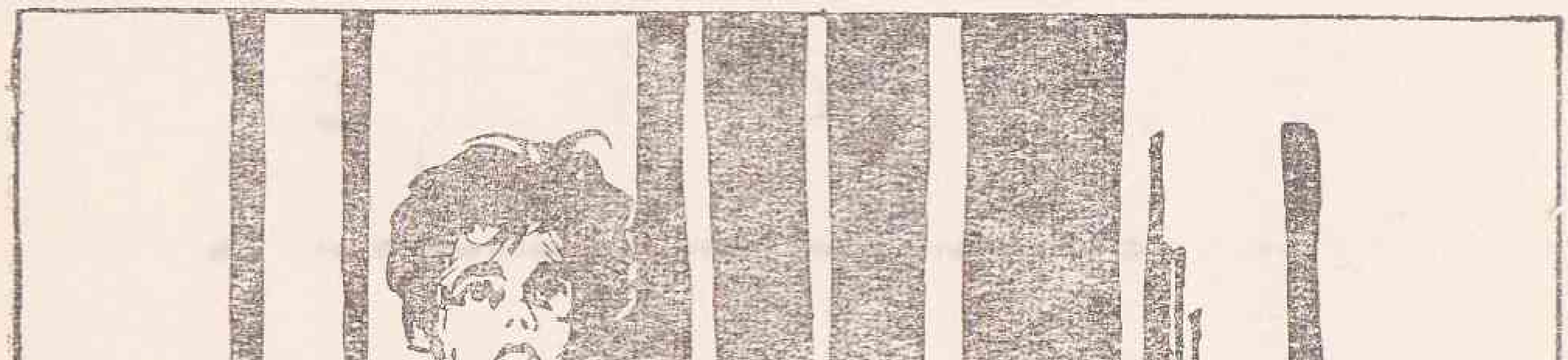

"ఒకటీ.... రెండూ.... మూడు"

ఒకదాని వెంబడి ఒకటి అన్నీ మిలమిలా మెరిసే తెల్లని పది నయా పైసల కాసులు కుడిచేతినుండి ఎడమచేతిలోనికి జారి పడుతూంటే, ప్రాగ్దిశాభాగాన సూర్యభగవానుడు పైకెక్కేకొద్దీ విచ్చి వికసించే అరవిందములా వెలిగిపోతూంది బోయిన గురప్పతాత ముఖారవిందము!

"నాలుగూ....ఐదూ....ఆరూ....ముప్పై!"

లెక్కపెట్టడం ఆగిపోయింది. పిడికిలి మూతబడింది. పిడికెడునిండా ముప్పై పది నయాపైసాల కాసులు. మున్నూరు నయాపైసాలు!....మూడు రూపాయలు!! "మూడు రూపాయలు!" అని మరొక్కసారి సంతృప్తిగా తనలోతాను అస్పష్టంగా గొణుక్కున్నాడు గురప్పతాత. ఎక్కడెక్కడో, ఎవరెవరి జేబుల్లోనో భద్రపరచబడిన కాసులు తన చేతిలో రాలడానికి కారణం....తన రామచిలుక! ఇంకిపోయిన బ్రతుకుబాటలో ఇగిరించిన మొలక!

తాత దృష్టి పంజరం వైపు మళ్ళింది. మానవ సంస్కారానికి చిహ్నం—కృతజ్ఞతాభావం తాత మొగాన తొణికిసలాడుతూంటే పంజరం తలుపు తెరిచాడు. పంజరములో బకధ్యానం చేస్తున్న శుకం ఎగిరివచ్చి తాత ముంజేతిమీద వాలింది. ప్రతిఫలంగా బోసినోటి ముద్దును మోసుకొని లోనికేగింది. అంటే ఆనాటి వ్యాపారం ముగిసిందన్న మాట!

—సర్కసు డేరా చుట్టూ వేసిన చారలచారల పరదాగుడ్డ మాదిరి ప్రహరీగోడ! ఆ గోడలోపల పెద్ద మేడ! ఆ మేడలోపల గర్భగుడి! ఆ గుళ్లో గోవిందరాజస్వామి! ఆయన ఏడాది కొక్కసారి లేస్తారు. ఆయన లేవడానికి వారంరోజులు ముందుగానే గుడిముందర ఉన్న తేరు సింగారిస్తారు. వానకు తడిసి, ఎండకు ఎండి, 'పులిగుండు'లా ఉన్న తేరు పేరంటానికి బయలుదేరే ముత్తయిదువులా పసుపు పూసి, కుంకుమబెట్టి, కమ్మలు, మాటీలు తగిలించుకొని వన్నెలు చిన్నెలు వారుకొంటుంది.

ఆ ఒక్కరోజుతప్ప మిగత దినాల్లో ఆ రథము దీనజనాశ్రితకల్ప వల్లి! ఆ నీడలో ప్రక్కన బీడులో, గూడులేని గువ్వలు, తోడులేని అవ్వలు చేరుతుంటారు. తాడులేని బొంగరాలు గోలీలు ఆడుతుంటారు. ఆ ప్రక్కనే చిన్న చిన్న అంగళ్ళు ఉంటాయి. అక్కడే గురప్పతాత అంగడికూడ!

బలపరాతి విగ్రహంలాంటి రూపు, ఎప్పుడూ ఏదో వెదుకులాడే చూపూ, అనుభవంతో పండిన శిరోభాగాన్ని నుదిటిని వేరుచేస్తూ దట్టంగా మూడు విభూతి పట్టెలు, ఆ పట్టెల మధ్య పెద్ద కుంకుమబొట్టూ, మెడలో రుద్రాక్ష మాలలు, బూడిద గుమ్మడికాయంత తలగుడ్డ, చెంపలనిండుకు చేరడేసి కన్నులు గాదు - బారడేసి మీసాలు .... గురప్పతాతను చూస్తే ఏదో గురుతరమైన భావం కలిగి మంత్రముగ్ధులై ఎదుట నిలబడి పోవలసిందే!

ముందు నాలుగుమూరల తుండుగుడ్డ పరచుకొంటాడు. ఆ గుడ్డపైన ఓ యాభై కవర్లు వరుసగా పేరుస్తాడు. మనం అనుకుంటూ వుంటాం బ్రహ్మ మన అదృష్టాలను పుట్టించినపుడే నొసట వ్రాస్తాడని! కానీ గురప్ప తాత జీవితానుభవాన్ని క్రోడీకరించి కరక్కాయసిరాతో కార్డుముక్కలమీద మానవుల జాతకాలు వ్రాసి ఆ కవర్లలో ఉంచాడు. ఒక్కొక్క జాతకం విలువ పది నయాపైసలు! ప్రక్కనే పంజరం వుంటుంది. ఆ గుడ్డమీదనే ఒకమూల, చెదపురుగులతో స్నేహంచేసి, శీతాతప బాధలను సహిస్తూ అట్టమీద వెంకటేశ్వరుడు వాడిన పూలవెనుక వెలిగిపోతూ సాక్షీభూతంగా ఉన్నాడు. ఆయన ముందు ఓ బుడిగ హుండీ వుంది.

"అదో బాబుగా రొచ్చారు చూడు! మనసులోని మాట, మనసున్న చోటు! పలకవే చిలకా!" అంటూ గురప్ప పంజరం తలుపులు తీస్తాడు. ఎగిరి గంతేసి బాబుగారి భుజంమీద వాలుతుంది చిలుక. "శాస్త్రం చెప్ప మంటే భుజంమీద సవారి చేస్తావేమే?....ఓహో! కానుక కావాలనా?" అంటూ బహు నైపుణ్యంతో తన ఫీజు సంగతి హెచ్చరిస్తాడు గురప్పతాత. 'కార్ కార్' మంటుంది చిలుక. ఆ వచ్చిన పెద్దమనిషి చిత్తయిపోయి, కిమ్మనకుండా వల్లెవాటు ముడి విప్పుతాడు. ఏది యిచ్చినా గ్రహించకుండా ఓ పదినయాపైసల కాసును ముక్కుతో స్వీకరించి తన నిజాయితీ చాటు కుంటుంది చిలుక. ఆ మీదట బుడిగ హుండీలో కాసును జారవిడిచి తుండు

గుడ్డమీది యాభై కవర్లలో ఏదో ఒకదానిని పట్టి బయటకు లాగి అంతటితో తన పని తీరిపోయినట్లుగ మరలా పంజరం చేరుకుంటుంది. ఆ కవరును గురప్పతాత అందుకుంటాడు. ఏభై యో పడిలో పడిన అతని కండ్లు గాలి భయానికి లోపలికి త్రోసిపెట్టిన దీగూడులోని దివ్వెల్లా వెలిగిపోతూంటే వానిని మరింత విస్తృతంచేసి ఆ జాతకాన్ని ఒక స్థాయిలో చదువుతాడు. అనుకున్న పని అవడం, సంవత్సరం తరువాత భేషయిన యోగం—లాంటి అద్భుత విషయాలతో కూడుకొని ఉంటాయి ఆ జాతకాలు. జాతకుడు బహు ప్రజ్ఞాశాలియై ఈ విషయాలను స్వవిషయాలతో బహు చక్కగా సమన్వయించుకోవడం, సంతోషంగా వెళ్ళిపోవడం యాంత్రికంగా జరుగుతూంటుంది. భావిజీవితాన్ని గురించి కలలు గనే మనస్తత్త్వం గల వ్యక్తులకు మనలో కొదువలేదు. కాబట్టే గురప్పతాతలాంటి వ్యక్తులు గుట్టుగ కాలం నెట్టుకొస్తున్నారు.

అతనికి ఉత్తరంగా నాలుగ్గాళ్ళ మంటపం దగ్గర గడియారంలోని పెద్ద ముల్లు ఇరవైనాలుగుసార్లు తిరుగుతుంది. భూమి తనచుట్టూ తాను ఒక్కసారి తిరుగుతుంది. ఈ పరిభ్రమణంలో రాత్రింబవళ్ళు ఏర్పడుతున్నాయంటారు శాస్త్రజ్ఞులు. లోకమంతా ఈ భ్రమణంకు లోనవుతూంటే, గురప్పతాత కూడ లయ తప్పకుండా తాళం వేస్తున్నాడు. గోవిందరాజస్వామి తేరు మరుగులో పగలు, దేవస్థానం ఆఫీసు ఎదురుగా ఉన్న 'మహంత్ మఠం' అరుగుమీద రాత్రి గడిచిపోతున్నాయి. ఆనాడు భూభ్రమణం సగానికి సమీపించిందేమో? - చీకటితెరలు లోకంమీద విరుచుకపడడానికి చిందులు త్రొక్కుతున్నాయి. గురప్పతాత అంగడి మూటగట్టాడు. పంజరం చంకన బెట్టి తుండుగుడ్డ విదిలించి భుజాన వేసుకొని "లేరా! రాముడూ పోదాం!" అన్నాడు. ఆ మాట చెవిని పడడంతో 'పెద్దబాలశిక్ష' ముందర వేసుకొని కునికిపాట్లు పడుతూండిన రాముడు ఒక్క పరుగులో వచ్చి తాత చేయి పట్టుకొన్నాడు. తాత బయలుదేరాడు....

కన్నులు ఎఱ్ఱ కలువలు. చూపులు వాడితూపులు. మెలిదిరిగిన కండలు నునుపుదేరిన బండలు. కోర మీసాలు వాడి కోడికత్తులు. ఉల్లిపొరను మరపించే మల్లు జుబ్బా! వీటన్నిటిని కొట్టివచ్చినట్లు కనుపించే రక్తసిక్తమైనట్లున్న లుంగీ కట్టు....ఏమిటీ వేషం? ఎవ్వరీ తాత జీవిత రంగస్థలంపై ఎదురుగా నిలబడిన ప్రతినాయకుడు?....ఎవ్వరో మేతకై గూడు విడిచిన గువ్వలకోసం ఉరులొడ్డిన బోయ!

గురప్పతాత మానసాకాశంలో మబ్బెక్కింది. కొన్ని క్షణాలకు పూర్వమే అతనిలో కలిగిన సంతోషము, సంతృప్తి ఆ మబ్బుల మాటున మాయమైపోయాయి. అతడు మెల్లగా పంచ కొనకొంగులో కట్టుకొన్న మూట ముడి విప్పాడు. ఫలితంగా ప్రతినాయకుని చేతిలో పై మబ్బు చినుకుల్లా, పలపలా పది పదినయాపైసాల కాసులు రాలాయి. అవి కాసులు గావు. ఆ ముసలివాని కన్నీటిరాసులు. ఒక్కసారి చేతిలోని డబ్బును, మరొక్కసారి తాత మొగాన్ని నిర్లక్ష్యంగా చూశాడు ప్రతినాయకుడు.

"ఊఁ! మిగత!!" బాబు సొత్తును అడిగే దబాయింపు, యిచ్చిపెట్టిన సొత్తును పుచ్చుకొనే ధీమా కనబడుతూంది ఆ రెండు పలుకుల్లో. అవి ములుకుల్లా ముసలివాని గుండెను గ్రుచ్చాయి. ఆ బాధలో అసలే ముడుతలు బడ్డ అతని మొగం మరింత ముడుచుకుపోయింది. కొంగులో రూకలవైపు, కొట్టవచ్చినట్లు మాట్లాడే ప్రతినాయకుని వైపు దీనంగా చూశాడు తాత! కష్టార్జితాన్ని వదలుకోలేని చూపులు, ఆలస్యాన్ని సహించలేని తీక్షణ వీక్షణాలు ఒక్కక్షణం పోరాడుకొన్నాయి. ఆ పోరాటంలో 'తే(!' అన్న సింహగర్జనంలాంటి 'బాంబు' పడింది. తాత అదిరిపడ్డాడు. మరలా ఓ అయిదు పదినయాపైసాల కాసులు ప్రతినాయకుడి చేతిలో రాలాయి.

కుడివైపు కోరమీసాన్ని ఎడమచేతి మునివ్రేళ్ళ మెలివేస్తూంటే, అరచేతిలోని కాసులను తూకం వేసినట్లు అలా ఎగురవేసి, ఒక్క ఓరగంటి

చూపును విసరి పారవేసి, గొంతులో నుండి పుట్టిన నవ్వు వంత పాడగా విసవిస వెళ్ళిపోయాడు ప్రతినాయకుడు! ఏమిటో వాడి వైఖరి? .... వాని కంటే యముడే నయం. ప్రతిదినము యిలా వేధించుక తినకుండా ఒక్కసారిగ ప్రాణాలు తీసుకవెళతాడు.

సగం డబ్బు పోయేసరికి సగం బలంకూడా గుంజుకపోయినట్లయింది. "ఏమిటీ అన్యాయం?....ఎందుకీ ఎడతెగని బంధం?' అని ఆలోచిస్తూ ఒక్కక్షణం నిలబడ్డాడు గురప్పతాత. భూభ్రమణం ఆగలేదు. చీకటి విచ్చుకత్తులు విసరడం మానలేదు. అవి అటూ, ఇటూ అన్న విచక్షణ లేకుండా ప్రసరించి తాత హృదయములోగూడ చోటు సంపాదించుకొన్నవి. అతని హృదయ సంక్షోభం ప్రగాఢతరమయింది. 'నువ్వుండవయ్యా! కాసేపు నిద్రపోవాలి. రేపు ప్రొద్దున్నే వింటాలే నీ గోల!' అని ఏడుకొండలమీది వెంకటరమణుడు తాత చంకన మూటలో చల్లగా నిదురపోతున్నాడు. 'నోరులేని దానిని. నేనేం చేయగలను?' అని చిలుక పలుకకుండా కూర్చుంది. రాముడు మాత్రం 'పోదాం! పద తాతా!!" అని చేయిబట్టి లాగాడు. తాత ఆలోచనా స్రవంతికి అడ్డు తగిలింది.

ఆ 'మానవుడు' వెళ్ళినవైపునుండి తన దృష్టిని పంజరంవైపు మరల్చాడు. పంజరములో చిలుక నిశ్చలంగా కూర్చొని ఉంది. అది నోరులేని గువ్వ!....

దాదాపు పన్నెండు సంవత్సరాల క్రిందట 'తిరుమలకొండ' అడవిలో తానూ, తన భార్య, పదమూడేండ్ల కూతురు ఒక చిగర చెట్టు క్రింద కూర్చుని అన్నం తింటున్నారు. ఆ చిగర చెట్టు కల్లంత దూరంలో ఓ నేరేడు చెట్టు. ఆ చెట్టునిండా కలకలా మాగి నీలాలుపారే నేరేడుపండ్లు. ఆ పండ్లు తింటూవుంది చిలుక! ఎక్కడ పొంచి ఉండిందో ఓ డేగ 'రివ్వు'మని దూరి చిలుకను తన్నుకుపో ప్రయత్నించింది. ఆ దెబ్బకు ఆ చెట్టులోని రెండు, మూడు పండ్లు, ఓ నాలుగైదు ఆకులు ఆహుతి

అయ్యాయి. చిలుక గడగడలాడుతూ తన సమీపములో పడింది. దానిని తీసుకొని ఆప్యాయంగా నిమురుతూ ఒళ్ళంతా కళ్ళుజేసి చూశాడు. ఎక్కడో కాస్త గోరు గీసుకుపోయింది. ఆ గాయానికి గచ్చాకు పుచ్చాకు పూసి నయం చేశాడు. ఆ చిన్న సహాయాన్ని మరువలేని చిలుక జీవితాన్నే అంకితం చేసింది. కట్టుకున్న భార్య, కన్న కూతురు తన్ను ఏకాకిని చేసి వెళ్ళిపోయారు. తెచ్చుకున్న అల్లుడు చిత్రహింస పెడుతున్నాడు. కానీ నోరులేని పక్షి మాత్రం ...

తాత చిన్నప్పుడేదో సర్కసు చూశాడు. అక్కడ పులి, మేక కలిసి తిరిగాయి. కలలో కనుపించితే ప్రాణాలు వదిలే ఏనుగు సింహంతో కలిసి ఆడుకొనింది. అవి కానుకు పడని జంతువులయినా, కలిసి ఉండ డానికి అలవాటుపడ్డాయేమో ఈ సర్కసువాళ్ళ భయంతో! - అని ఆనాడు నిర్ణయించి తన్ను తాను సమాధానపరచుకొన్నాడు. తన నిర్ణయం తనకే ఎబ్బెట్టుగా తోచిందీనాడు!

'అన్ని తెలువులు గల మనుష్యులకంటె, నోరులేని జంతువులు మేలేమో!'' అన్నది గురప్పతాత జీవితానుభవాల తోరణాల మధ్య కట్టిన ఓ సుందర మందార పుష్పంలాంటి చక్కటి ఆలోచన!

"పద తాతా! పోదాం!"—మళ్ళీ రాముడు ముందుకు లాగాడు. విద్యుత్కాంతులు చీకటికి చిచ్చుపెట్టాయి. నాలుగు చక్రాల సైకిలు రిక్షా మీది కృష్ణయ్య అంగడి కూడ ఇంటి ముఖం పట్టింది. తాత కాలు భారంగా పైకి లేచి అంతకంటె భారంగా ముందుకు పడింది. జీవితములో విసిగి వేసారిన ఓ ముసలిరూపం ముందుకు కదిలింది. ఆలోచనలు వెనక్కు తిరిగాయి—

చిత్తూరు జిల్లాలోని ఓ మారుమూలపల్లె గురప్పతాత జన్మస్థానం. దానిని 'పొరకపల్లె' అంటారు. ఆ పల్లె చుట్టూ పెట్టని కోటల్లా ఉన్న బోడి

గుట్టల్లో పొరకపుల్లలు విరివిగా లభిస్తాయి కాబట్టి ఆ పేరు సార్థకమయిందేమో? పేరు చెప్పితేనే బండల గుండెలు పగిలి, భూమి గడగడలాడే వంశము తాతది. దిగుడు బావులు త్రవ్వడం, చెరువుకట్టలు వేయడం, మిట్టా గట్టా చదునుచేసి భూమిని సాగు యోగ్యంగా చేయడం - అతనికి వంశానుగతంగా వస్తున్న పనులు. ఆ పనులలో రైతుకు కుడిభుజంగా నిలబడి ఆ పల్లెలో హాయిగా బ్రతుకుతూన్న ఓ చిన్న కుటుంబము తాతది.

పదిహేను సంవత్సరాల క్రిందట తిరుపతిలో పెద్ద అలజడి కలిగింది. పెద్ద పెద్ద ఇంజనీర్లు తలబ్రద్దలు కొట్టుకున్నారు. 'ఇది కాని పనిలే!' అని సామాన్యజనం నోరు చప్పరించారు. ఇంతకూ ఏమిటా అలజడి అంటే - 'తిరుమల కొండకు రోడ్డు యాస్తారంట!'' మానసికంగా భగవంతుని చేరుకోలేని మానవుడు దైవదర్శనార్థం శరీరాన్ని కష్టపెట్టి ఏడు కొండలు దాటడమెందుకని చేస్తున్న ప్రయత్నాన్ని తలకొక్క తీరుగా విమర్శించారు. అయినా, తాటాకుల చప్పుళ్ళకు కుందేళ్ళు బెదరలేదు. 'కూలీలు కావాలి' అన్న పిలుపు దేశం నలుమూలలా ప్రాకింది. గురప్ప చెవినికూడ పడింది. గురప్ప ఆలోచించాడు. 'నిద్దర మొగంతో లేచి పొద్దు గూట్లో పడేదాక చెక్కలు యిరుచుకుంటే, పొట్టుగింజలైతే ఓ కుంచడు, గట్టి గింజ లయితే ఓ అర్ధ కుంచడు యిస్తారు. దానికి గూడ రైతు యింటి ముందర చేతులు కట్టుక నిలబడాలి. రోడ్డుపనిచేస్తే దినానికి రూపాయిపావలా కూలి దొరుకుతుంది. హాయిగా బ్రతుకచ్చు' అని అనుకొన్నాడు. తన భార్యతో ప్రస్తావించాడు.

"ఎందుకే అంత దూరం పొయ్యేది. తూరుపుగా దిగబడిపోతే బతుకు తూర్పారపట్టినట్లయిపోతిందంట! ఇక బతికిన్నాళ్ళు బతకబొయ్యేదేముంది? పుట్టి పెరిగిన ఊళ్ళో రాలిపోయే దాంతో సమానంలేదు లేవే!'' అని ఎదురుతిరిగింది.

గురప్ప భార్యమాటను పెడచెవిని పెట్టాడు. 'కూలి బతుక్కు ఏ వూరయితే ఏముంది?' అని పెండ్లాన్ని పదేండ్ల కూతుర్ని వెంట దీసుకొని బాగా బ్రతకడానికి తిరుమల కొండకు బయలుదేరాడు.

గురప్ప భార్యతోసహా సరాసరి పనిలో చేరిపోయాడు. అడవి ఈత ఆకుతో ఓ చిన్న గుడిసె వేసుకొన్నాడు. బొమ్మరింటి కాపురాన్ని ఆరంభించాడు. క్రొత్తలో ఏదీ మరీ క్రొత్తగా కనుపిస్తుంది. ఆ క్రొత్తదనంలో కష్టాలు గూడ క్రొత్త క్రొత్త స్వరూపాలనే పలుచుకొంటాయి. ఆ స్వరూపాలను 'ఏదో'గా భావించి మానవుడు సౌహార్ద్రింగా స్వాగతం చెపుతాడు. అందువల్ల గురప్పకు బ్రతుకు కాలప్రవాహంలో ఒడిదుడుకులు లేకుండా సాఫీగా సాగిపోతున్నట్లనిపించింది.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నం గంట 'గణగణ' మోగింది. కూలీలంతా పారలు, గడ్డపలుగులు ఎక్కడి వక్కడ పారవేసి భోజనానికి బయలు దేరారు. తాము సాధారణంగా కూర్చునే చెట్లక్రింద కూర్చుని కడి తింటున్నారు. గురప్ప కూడా భార్యతో సహా వచ్చి చిగరచెట్టు క్రింద కూర్చున్నాడు. అదో! అల్లంత దూరాన కూతురు రంగవల్లి నెత్తిమీద బుట్టలో సంకటితెస్తూ ఉంది. ఈ లోపల గురప్ప పెళ్ళాంతో మాటల్లో బడ్డాడు.

"పిల్లదానికి ఒళ్ళు బలిసిపోతుందే! నాలుగు రూకలు మిగుల్చుకొని తొందర్లో ఎవుడిచేతిలోనైనా పెట్టేయాల్సిందే!"

"నువ్వూ నేనూ అనుకుంటే.... దేవుడు కన్ను తెరవాలిగానీ!"

"నువ్వెన్నయినా చెప్పే!....ఆడదానికి అసలు దూరం ఆలోచించే బుద్దే లేదు."

'ఆఁ; అలాగా!!!' అన్న ఓ చిరుకోపపు తరగను కన్నుల ద్వారా

బయటకు నెట్టి వూరుకుంది గురప్ప భార్య. ఆ చిరుతరగ గురప్పను ముంచి వేయలేదు. కానీ కనీసం స్పృశించపలేదు.

"లేకపోతే యీ బతు కెంత బాగుందో సూడు. సందేళకు రెండు న్నర రూపాయి సేతిలో ఘల్లున రాలతాఉంది. మన పల్లెలో మాదిర గాడిద కష్టం గూడ లేదు. సద్దేళకు లోపున పనిలో వంగాల్సిన పనేలేదు. పొద్దు నడిమిట్టకొచ్చిందంటే గెంట కొట్టేస్తారు. తిండి తిని అట్ట పడి లేయడానికి సందుగూడ దొరుకుతుంది. పొద్దు గూట్లో మునగక మునుపే పని చాలించేస్తారు. ఏదో నాలుగు రూకలు కూడబెట్టుకుంటే నాకేం వే!.... నా రంగమ్మతల్లికి పూలరంగణ్ణి తేనూ!"

గురప్ప ప్రస్తుత జీవిత ప్రశంస, భవిష్యత్ జీవిత ఆశంస వినిన ఆతని భార్య ఏదో బదులు చెప్పబోయేసరికి కూతురు రంగవల్లి సంకటి తట్టను తెచ్చింది. మాటల కడ్డు తగిలింది. ఆకలిగొన్న ప్రేవులు కూతురు వడ్డిస్తే 'ఆవురావురు' మంటూ తింటున్నాయి.

అంతలో 'అమ్మా!' అన్న ఆర్తనాదాన్ని 'దబ్' మన్న శబ్దం అనుసరించింది. ఆ శబ్దం గురప్పను కలవరపెట్టింది. నాలుగు వైపులా దృష్టి సారించాడు. తిరుమల కొండకు పోయే కాలిబాటమీద ఒక యువకుడు పడిపోయాడు. చేతిలో అన్నం చేతిలో ఉండగానే గురప్ప పరుగుతీశాడు. చేతిలో సంకటి కూతురు చేతిలో పెట్టి గురప్ప ఆ యువకుణ్ణి పసిపిల్ల వాడిలా ఎత్తుకున్నాడు. చిగరచెట్టు క్రిందికి అవలీలగ మోసుకొనిపోయాడు. పైగుడ్డ క్రింద పరచి పరుండబెట్టి ముంతలోని మంచినీళ్ళు గ్రుక్కెడు త్రాగిపించి, కాసిన్ని మొగంమీద చిలకరించాడు. ఆ క్షుధాగ్రస్తుని గర్భ కుహరంలో నుండి ఓ సన్నని మూలుగూ, చైతన్యరహితంగా పడిన శరీరములో కాస్త చలనమూ కలిగాయి. గురప్ప సంతోషంతో పొంగి పోయాడు.

అంతలో గంట కొట్టడం, గురప్ప దంపతులు ఆతనిని కూతురు చేతుల కప్పగించి పనిలోకి వెళ్ళడం జరిగింది. ఆ అప్పగింత శాశ్వతంగా నిలిచిపోతుందని వాళ్ళకి మాత్రం ఏం తెలుసు?—

ఆ నూతనాగంతకుడి పేరు రంగడు. స్వగ్రామం 'పొరకపల్లె' ప్రక్కన 'పోడుజేను'. అత డీ ప్రపంచములో ఎప్పుడు, ఏ విధంగా అడుగుపెట్టాడో, అతనికే తెలియదు. చిన్నప్పటినుండి సోమరిగానే పెరిగాడు. వయస్సుతోపాటు సోమరితనం కూడ సోగలు పెంచుకొనింది. అంతో యింతో వేళకు నాలుగు మెతుకులు విదిలిస్తూ ఉండిన లోకం 'తాటిచెట్టంత ఉండావే!.....పోయి పనిచేసుకో రాదూ!' అని దెప్పిపొడిచింది. దాంతో నిరాహారదీక్ష సాగించి కష్టాలను దేవునితో మొరబెట్టుకొందామని తిరుమల కొండకు బయలుదేరాడు.

రంగడు గురప్ప ఆదరణలో కోలుకున్నాడు. పెట్టినది తిని, చెప్పిన పని చేస్తూ మంచిపేరు సంపాదించుకున్నాడు. దాంతో రంగడు రంగవల్లి పేరు బలాలు కుదిరి ఒకనాడు ఏడుకొండలవాని సాన్నిధ్యములో రంగవల్లి మెడలో ఆ మూడు ముళ్ళు వేసి ఆ యింటికి అల్లుడై కూర్చున్నాడు.

ఇప్పుడు నాలుగుచేతులకు బదులు ఎనిమిది చేతులు సమిష్టిగా కష్టపడుతున్నాయి. రాతికిరాయి చేరినట్లు నాలుగు డబ్బులు కూడుతున్నాయి. సాధారణంగా మనిషి ఉత్తచేతులతో మూరవేయలేడు. ఏదో కాస్త మిగులుబాటు అయిందంటే దాని అభివృద్ధి విధానాన్ని గురించి తీవ్రంగా ఆలోచిస్తాడు. అలాంటి ఆలోచన పట్టుకుంది గురప్పను. తన అందాల రామచిలుకకు అద్దాల పంజరమే కాకుండా, తన ముద్దుల కూతురుకి ఓ అద్దాలమేడ కొనవలెనని కలలు గంటూ కూర్చున్నాడు. అతని కలలకు దోహదం చేస్తూ అప్పుడు ఒక సంఘటన జరిగింది.

ఆ ప్రాంతాలలోనే 'అక్కగారి' ఆలయమంటూ ఒక ఆలయాన్ని నిర్మించారు. ఆ ఆలయం రోడ్డుతోబాటు సుమారు నూరు అడుగులు క్రిందికి దిగవలసి వచ్చింది. ఆ ఆలయాన్నయితే అంతకంటె అందంగా కట్టినారు కానీ, ఆలయంలోని 'అక్కగారి'ని మాత్రం తరలించడం పెద్ద సమస్య అయి కూర్చుంది. విగ్రహాన్ని తాకి బయటకు తెస్తే నెత్తురు కక్కి చస్తారని ఓ వదంతి పుట్టింది. అందువల్ల 'బ్రతికి ఉంటే బలుసాకు తిని బ్రతుకవచ్చు' అని అందరూ తప్పుకున్నారు కానీ గురప్ప మాత్రం గుండె ధైర్యం చేసి ఒప్పుకున్నాడు. దేవుడిమీద భారం మోపి శిలా విగ్రహాన్ని పెకలించి తెచ్చి నూతనాలయంలో ప్రతిష్ఠాపించాడు. అందరూ ముక్కుమీద వేలేసుకున్నారు. అధికారులు 'సెభాస్' అని వీపు తట్టి రెండువేల రూపాయలు పారితోషిక మిచ్చారు. అంతవరకు బాగానే జరిగింది కానీ, ఆ రాత్రి అతని భార్య కలవరించి, పలవరించి రెండు దోసిళ్ళ రక్తం కక్కింది. కూలీల పూరిగుడిసెలన్నీ 'గుప్' మన్నాయి. ఆ సంఘటనకు తలకొాక విధంగా రూపురేఖలు దిద్ది, కడకు దేవుని సొత్తు 'ఉక్కళంగా' తీసుకొన్నాడు కాబట్టి ఈ దుష్ఫలితమని తేల్చివేశారు. ఆ నిర్ణయాన్ని విని గురప్ప కంపించిపోయాడు. రాత్రికి రాత్రే బయలుదేరి దేవుని ముందు సాగిలబడి, తప్పు క్షమించమని లెంపలు వేసుకొని రెండువేల రూపాయలు హుండీలో కుమ్మరించి భార్యను బ్రతికించమని బ్రతిమలాడాడు.

గురప్ప భార్య చెయిజారి పోయింది!....

భార్య పోవడంతో గురప్ప బాగా దిగులుపడిపోయాడు. గుడిసె దాటి అడుగు బయటపెట్టడు. కూతురు పూర్ణగర్భవతి. ఈ లోపల అల్లుడు రంగడు కూడ పూర్తిగా మారిపోయాడు. ఒక్క దినం పనికిపోతే మరొక్క దినం పోడు. సాధారణంగా కూలి జీవుల ఆసరతో మోసులు వేలార్చే త్రాగుడు, జూదంలాంటి వ్యసనాలు రంగణ్ణి తమ పాలనలోనికి తెచ్చుకొన్నాయి. ఒక్కొక్క దినం ఇంటికే రాడు. పాపం! రంగవల్లి అతని కోసం ఏడుస్తూ,

ఎదురుచూస్తూ రాత్రుళ్ళు కాస్తుంటే ఆ ముసలివాని కడుపు తరుక్కుపోయేది. అతడు మాత్రం ఏం చేస్తాడు?....నాలుగు ఓదార్పు మాటలు కూడ కరువై పోయాయి, అతని బ్రతుకులో! 'సలసల' కాగే నూనెలో నుండి 'ధగధగ' మండే మంటల్లో పడినట్లయింది. అప్పుడే రంగవల్లి ఒక మగబిడ్డను ప్రస వించింది. ప్రసవమైతే సుఖంగానే జరిగింది కాని, ఎక్కడినుండి వచ్చిందో మాయదారి జ్వరం, ముంచుకొచ్చింది. పత్యంబెట్టే దిక్కులేక, మందు మాకూ యిప్పించే ఓర్పులేక, గురప్ప ఆ కూతుర్నికూడ ధారపోసుకొన్నాడు. ఇక మిగిలిందల్లా పురిట్లో కూన, పంజరంలో చిలుక, ప్రాణాలు తోడుక తినడానికి అల్లుడు రంగడు.

ఇక్కంటి ప్రక్కంటి అమ్మలక్కల సహాయంతో చాలని కొదువకు ఆవుపాలు పోసి నానా అవస్థలు పడ్డాడు, ఆ పసిగందుతో పదేండ్లుగ! వానిని ఒక మనిషిగా తయారుచేయవలెనని అతని ఉబలాట. ఆ విధంగా చేస్తానని కూతురుకి మాట గూడ యిచ్చాడు. శరీరంలో శక్తినశించినా, కష్టపడే ఓపిక లేకపోయినా, ఏనాడో వీధిబడిలో చదువుకొన్న చదువుతో, చిలుక సహా యంతో తన మాట నిలబెట్టుకోవడానికి బ్రతుకుబాటలో తన తంటాలు తాను పడుతున్నాడు. కానీ రంగడు చుట్టమై వచ్చి దెయ్యమై పట్టుకున్నాడు. 'నా బిడ్డను నాకిచ్చెయ్!' అంటూ ప్రతిదినం దెబ్బలాటకు వస్తాడు. వాడి చేతిలో బిడ్డ ఏమైపోతాడో అన్న బాధ! అందుకే కష్టార్జితాన్ని సగం ఆ తాగుబోతు వెధవ చేతుల్లో పోసి ఏ దినాని కా దినం పీడ వదలించుకొంటున్నాడు. అయితే మాత్రం....ఎంతకాల మీ ముసుగులో గుద్దులాట? ఎలా సహించడం ఈ కృతఘ్నుని వేట?

నిర్మలంగా ఉన్న సంధ్యాకాశం ఎప్పుడు మబ్బెక్కిందో పలపల చినుకులు రాల నారంభించాయి. గురప్పతాత భావి ఆలోచనలు కరిగి, భవిష్యత్తుపై మళ్ళి, తడిసిపోతామన్న భయంతో 'గబగబ' నడచి మఠం తిన్నె చేరుకున్నాడు. దేవస్థానం ఆఫీసు ఎదురుగా కూర్చుని అన్నం అమ్మ

కునే పూటకూళ్ళమ్మ వానకు జడిసి ఆవేళ మఠం తిన్నెమీదనే మకాం వేసింది. మామూలు మేరకు గురప్ప తాత, రాముడు చెరికాస్త ఎంగిలి పడ్డారు. వాన జోరు హెచ్చింది. వానకంటె గాలి ఉధృతంగా వీస్తూంది. తిన్నెమీద జల్లు కొడుతుంటే గురప్ప తాత రాముణ్ణి ప్రక్కలో పరుండబెట్టు కుని బాగా దుప్పటి కప్పాడు.

దేవస్థానం ఆఫీసులో బిళ్ళజవాను ఎంచి తొమ్మిది గంటలు కొట్టాడు. పూటకూళ్ళమ్మ గంప నెత్తిన బోర్లించుకుని వెళ్ళిపోయింది. గురప్పలాంటి జీవులు కొంతమంది ఆ తిన్నెమీద గుర్రుపెట్టి నిద్రపోతున్నారు. భావి బ్రతు కును గురించి భయంలేని రాముడు ఒళ్ళు తెలియకుండా నిద్రపోతున్నాడు. 'బావాజీ' చేతిలోని చిలుం గొట్టం మిణుగురుపురువులా వెలుగుతూంది. గోవిందరాజస్వామి దేవాలయ గోపురము విద్యుత్కాంతిలో ధవళశిఖరములా వెలుగుతూ ఆణిముత్యాల్లా పడే వాన చినుకులతో అభిషేకం చేసుకుంటోంది. ఎక్కడో ఓ కుక్క భీకరంగా మొరుగుతూంది. గురప్ప తాత బుర్ర ఆలోచన లతో మరుగుతూంది. ఎప్పుడో లోకాన్ని మరచిపోయింది.

"పిల్లోడికి పదేళ్ళకు పైబడింది. నువ్వు పండు ముసలి వయ్యావు. ఎప్పుడు తొడిమరాలిపోతుందో తెలియదు. ఆ మీదట వాడి గతేం కావాలి? కిష్టయ్య దగ్గర 'పెదబాలశిచ్చ' సదివిస్తే సరిపోతుందా?"

ఓ కరుడుగట్టిన దీనాకృతి తన్ను తట్టి లేపి, గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి అడుగు తూంది. ఏదో సమాధానం చెప్పుదా మనుకుంటే గొంతు పెగల్లేదు. నీటి బయట చేపలాగ హృదయం తహతహ పడుతూంది. అంతలో ఆ కరుడు గట్టిన దీనాకృతి కరిగిపోతున్నట్లనిపించింది. 'అమ్మా!' అని అరుస్తూ ఎగిరి పడి లేచాడు. వాన వెలిసిన తరువాత ప్రశాంత వాతావరణం, నిర్మలాకాశం మినహా మరేమీ లేదు. కల చెదరిపోయింది. తూరుపున పట మెగిరింది. అస్తవ్యస్తంగా పడి నిద్రపోతున్న రాముడు ఇంకా నిద్ర లేవలేదు. వారం రోజుల క్రిందట తొడిగిన చొక్కా, నిక్కరు తోళ్ళయినాయి. తల 'బుట్టి

బుట్టి'గా పెరిగి బాగా మాసింది. గద్ద గూడులా తయారయింది. నిగ్గులుదేరే నిమ్మపండులాంటి రంగు నల్లని అల్ల నేరేడుపండు కాబోతూంది. మొగమంతా దోమలు కరచి చిడుములు చిడుములుగా కందిపోయి ఉంది. గురప్పతాత హృదయములో పుట్టిన కన్నీళ్ళు మరలా హృదయం మీదనే పడి ఇంకిపోయాయి.

ఆ దినమంతా గురప్పకు మనసులో మనసు లేదు. ఎంత ఆలోచించినా భావి జీవితమార్గం సుగమంగా కనుపించలేదు. అనికిరాని ఆలోచనలు, ముడిపడని కోరికలు....మనస్సు వూసరవెల్లిలా ముందుకు వెనక్కు వూగిసలాడుతుందే గాని ముందుకు సాగలేదు. కాలం అతనికోసం ఆగలేదు. ఆవేళ 'బేరం' కూడ అంత కంతకుగానే ఉంది.

గంట అయిదయింది. మిడిసిపడుతూండిన సూర్యుడు మబ్బుల మాటున మినకరిస్తున్నాడు. కాస్త చల్లబడింది. వర్షం వెలిసిన తరువాత ఈసుళ్ళ మాదిరి జనం గుంపులు గుంపులుగ వీధిని బడ్డారు. రకరకాల బోడిగుండ్లు కొండదిగి, దిగువ తిరుపతిలో తిరిగి గోవిందరాజస్వామి తేరుదగ్గర రెప్పపాటు నిలిచి, మోర పైకెత్తి పారజూచి 'బలే పెద్దదే!' అని పొగడి చేతులు జోడించి ముందుకు పోతున్నారు. ఏదో పెట్టి మరచినట్లు, కారులు, లారీలు, రొదచేసుకుంటూ శరవేగంతో దూసుకుపోతున్నాయి. 'కాసింత నిదాళంగా పోతే,ఈళ్ళబ్బగంటుపోతుందేమో!' అని చీదరించుకొంటూ జనం చీలి పోతున్నారు. తేరుదగ్గర పాల అంగడి వద్ద గొల్లగోవిందు పాలు పిదుకుతూ ఆవును అదలించిన దెబ్బకు అందరూ హడలిపోయారు. జారిపోతంత జడ కటిస్థలిపై నటిస్తూంటే, ఇంతింత కళ్ళతో, హారతి పళ్ళెంతో మందగమనంతో అందగత్తెలు గోవిందరాజస్వామిని సేవించడానికి వెళుతున్నారు. ఎదురుగా వస్తున్న పద్మావతీ కళాశాల బస్సును 'ఢీ' కొంటుందనిపించి, 'దైవవశాత్తు తప్పిపోయిందిలే' అనుకొంటూంటే పోలీస్ వ్యాన్ చెవులు చిల్లులుపడేలా హారన్ మ్రోగిస్తూ స్టేషన్వైపు పారిపోయింది. చావుదప్పి,

కన్నులు లొట్టబోయినట్లయిన పద్మావతీ కళాశాల బస్సు గురప్పతాతను తొక్కుదామని పైకిబోయి 'పోనీలే!' అని దయతలచి వదలి ముందు కురికింది. రాముడు బిత్తరపడి 'కెవ్వు' మని అరిచాడు. చిన్న గుంటల్లో వానకు నిలిచిన బురదనీరు ఎగిరి గురప్పతాతను పలకరించింది. అది జూచి బస్సులోని పడుచుదనం పరిహాసమాడింది. అందరి ముఖాల్లో దరహాసరేఖ గీచింది!

పారిపోయిన పోలీసు వ్యాన్ని ఒక గుంపు తరుముకొని పోయారు. పోలీస్ స్టేషను చుట్టూ గుమిగూడారు. అందరి ముఖాల్లో బాధ వ్యక్తమవుతూంది. ఎగ్గొట్టుక వచ్చే ఏడుపును నోట్లో గుడ్డ దురికి, వూపిరి బిగబట్టి ఆపుకొంటూ ఆశ ముందుకు లాగుతూంటే నిరాశ వెనక్కు ఈడుస్తూంటే మధ్య ఉక్కిరిబిక్కిరవుతూ ఒక ఆలూమొగుడూ స్టేషన్‌వైపు నడుస్తున్నారు.

"ఏంది కిష్టయ్యా యిదంతా?"

ప్రక్కనే నాలుగు చక్రాల సైకిలు రిక్షామీద 'ఫాన్సీషాప్' యజమాని కృష్ణయ్య. అంగడిముందు నిలబడి దినపత్రికలోని అక్షరక్షరాన్ని పట్టిచూచి వీధి రాజకీయాలు మాట్లాడడంలో మొనగాడు. రాముడికి 'పెద్ద బాలశిక్ష' చెప్పిస్తూ ఉంటాడు అంగడివద్ద బేరం లేనప్పుడు. అందువల్ల కృష్ణయ్యమీద గురప్పతాతకు కాస్త గురి! బజారులో హఠాత్పరిణామానికి కారణం అడిగాడు అందుకే కాబోలు!"

"అదో ఆడ బోతాఉండారు. చూడు. ఒక ఆలు మొగుడూ! వాళ్ళ కొడుకు పన్నెండేండ్ల పిల్లకాయ. ఒక కసుగందు గొంతు పిసికి దాని మెడలో సొత్తులు దొంగిలించినాడంట. అందుకోసరం వాణ్ణేదో యిస్కూలుకు పంపిస్తుండారు. ఈ పొద్దే వాణ్ణి తీసుకెళ్ళుతుండారు కాబట్టి ఇరుగూ పొరుగూ చుట్టపక్కాలు చూడవచ్చినారు!"

కృష్ణయ్య మాటలు గురప్పకు వింతగా వినిపించాయి.

"ఏంది కిష్టయ్యా? నీ మాటలు బలే సోద్దెంగా ఉండాయె. నగలు దొంగిలిస్తే జైల్లో తోస్తారు కానీ యాడైనా ఇస్కూలుకు పంపిస్తారా?"

"మైనరు దీరలేదు గదయ్యా? అందుచేత జైలుకు పంపరు. జడ్జి ఆర్డు ప్రకారం ఇస్కూలుకే పంపిస్తారు."

"అయితే ఆ ఇస్కూల్లో పిల్లోణ్ణి ఏం చేస్తారు కిష్టయ్యా?"

"ఏంచేస్తారు? చదువు సంధ్య చెప్పిస్తారు. 'ఇకమీదటయినా బాగా బతకరా పిల్లోడా!' అని పంపించేస్తారు."

"ఈ ఆర్డు ఎవురేస్తారు కిష్టయ్యా?"

"చెప్తిగదయ్యా జడ్జని!"

"జడ్జి యాడుంటాడు కిష్టయ్యా!"

"కోర్టులో ఉంటాడు."

"కోర్టు యాడుంది కిష్టయ్యా?"

"నీ చిలక నడగవయ్యా చెప్తుంది!....పోనీ నీ కెందుకయ్యా ఈ సోదె అంతా?"

"తెలుసుకుంటే తప్పేముంది చెప్పు కిష్టయ్యా!"

"అదేనయ్యా! ఆ సింగిరిగుంట కింద ఉండాయి చూడు!....బిళ్ళ యిండ్లు!"

"ఆఁ! ఆఁ!!"

"అదే కోర్టంటే!"

అప్పుడప్పుడే వ్యాపిస్తూన్న చీకటిలో ఓ కాంతిపుంజం 'తళుక్కు'న మెరసింది. గురప్పతాత అంగడి మూటగట్టాడు. రాముడు తోడుగా గూటికి బయలుదేరాడు. ఆ రాత్రి మఠం తిన్నెమీద పడుకున్నాడే గాని ఆతనికి నిద్ర పట్టలేదు. రాముడి భవిష్యత్తు, కృష్ణయ్య మాటలు నీటిలో చేపల్లా మెదడులో ఈదుతున్నాయి. "దొంగతనం....జడ్జి ఆర్డు....ఇస్కూలు!" వరుసగా ఒక

దాని వెంబడి ఒకటి చుట్టూ ప్రదక్షిణం చేస్తున్నాయి. అతని చూపులు ఒక్కసారి వూరిమీద విరుచుకుపడ్డాయి.

అదే రైల్వేస్టేషన్. అక్కడే ప్రయాణంతో అలసిపోయి ఒళ్ళు తెలియకుండా పడి నిద్రపోయే యాత్రికులు!.... అదుగో! వారి మెడల్లో కన్నులు మిరుమిట్లు గొలుపుతూ 'ధగధగ' మెరిసే బంగారు నగలు! ఆ ప్రక్కనే చూపు మేరలో పోలీస్ స్టేషన్!....గురప్పతాత ఆశగా అటువైపు చూశాడు. సంతృప్తిగా నిట్టూర్చి రాముణ్ణి లేపాడు.

నడిరేయి. సినిమా వదిలిన తరువాత 'హాలులా' వుంది వూరు. రాముడికి నిద్రమత్తు వదలలేదు. తూలుతూ నడుస్తూంటే, చేయిపట్టి లాక్కొని గురప్పతాత స్టేషన్‌వైపు చరచరా వెళ్ళిపోయాడు. మంచిని వూహించిన మనస్సుకు ముందు వెనుక లాలోచించవలసిన ప్రమేయం లేకపోయింది!....

మిట్టమధ్యాహ్నం. ఎండ తీసికొస్తూంది. సింగిరిగుంటలో మురికినీటి కంపు తెంపులు తెంపులుగా వస్తూవుంది. కోర్టు ఆవరణలో సుంకిరేసి చెట్ల నీడలో జనం మందలు మందలుగా కూర్చునివున్నారు. పొలాల దగ్గర కట్టిన దిష్టిబొమ్మల్లాగ ఒక్కొక్క గుంపు దగ్గర ఒక్కొక్క వకీలు శివ తాండవ మాడుతున్నాడు. బోనులో చిట్టెలుకలా రాముడు కోర్టు బోనులో నిలబడి మినకరిస్తున్నాడు. ఎవరికంట బడకుండా గురప్పతాత ఒకమూల వొదిగి కూర్చొని గుడ్లప్పగించి చూస్తున్నాడు. రాముణ్ణి శతవిధాల ప్రశ్నించిన 'పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్' ప్రత్యుత్తరం లేకపోయేసరికి విసిగిపోయారు.

"ఏసిన పుల్ల దాటలేదు కన్నోరు! ఎంత మంచోడు!!"

గురప్పతాత మనస్సులోని గుట్టు అనుకోకుండా బైటపడింది. ఎవరైనా విన్నారేమో యని 'ఉలిక్కి'పడ్డాడు. భయం భయంగా చుట్టూ చూసి ఎవ్వరూ లేకపోయేసరికి గుండె దిటవుచేసుకున్నాడు.

'ఇక అడగవలసిందేమీ లేదంటూ' పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ తన స్థానంలో కూర్చున్నాడు. అందరి దృష్టి న్యాయాధికారివైపు మళ్ళింది. కలంపుల్ల నొసటి కానించి కన్నులు మూసుకొని ఒక్కక్షణం ఆలోచించారు జడ్జి!

"ముద్దాయి పసిపిల్లవాడు. ఈ దొంగతనం ఉద్దేశపూర్వకంగా చేయబడినట్లు మాకు తోచడంలేదు. ముద్దాయి తరపున బాధ్యత వహించువారెవ్వరూ లేనందున ముద్దాయి శ్రేయస్సు దృష్ట్యా 'బోస్టల్ స్కూలుకు' పంపిస్తున్నాము."

తీర్పు చెప్పి జడ్జి వెళ్ళిపోయాడు. పొంచి వుండిన పోలీసులు 'రాముణ్ణి' లాక్కొచ్చి పోలీసువ్యాన్‌లో పడేశారు. గురప్పతాత కోరిక నెరవేరింది!....కానీ, తన మనుమడు! తన చేతులమీదుగా పెరిగి, తన గుండెలమీద నిదురించిన బాలుడు! తన్ను శాశ్వతంగా వదిలిపోతున్నాడు. గురప్ప కనుగ్రుడ్లు నిండుకొన్నాయి. త్రుంచివేయలేని బాంధవ్యం కడసారిగా పలకరించమని ముందుకు లాగింది. గురప్ప పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి రాముని కంటపడ్డాడు. రాముడు 'తాతా!' అని అరుస్తూ పైకి లేచాడు. పోలీస్‌వ్యాన్ ఒక్క కుదుపులో కదలింది. ఆ కదలికకు తట్టుకోలేని రాముడు అడ్డంగా వలలా అల్లిన కమ్ములమీద బోర్లాపడ్డాడు. తలకు మంచి దెబ్బ తగిలింది. తాత కడుపు రగిలింది. కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి. చేతులుచాచి 'బాబూ!' అంటూ ముందుకురకబోయాడు. పరిస్థితుల మాట అటుంచి, తన కాళ్ళే తనమాట వినలేదు. రాయి తగిలి బోర్లాపడ్డాడు. తాత తేరుకొని మెల్లగా పైకి లేచేసరికి పోలీస్‌వ్యాన్ లేపిన దుమ్ము అప్పుడప్పుడే అణగిపోతూంది. చంకన పంజరం బారెడు కవతల పడింది. కదలలేక కదిలి పంజరం చేతికి తీసుకొన్నాడు. పంజరం ఖాళీ!....

విసరకపోయి పడడంతో పంజరం తలుపు తెరచుకుంది. చిలుక హైస్కూలు ఆవరణలోని మానిమల్లె చెట్టెక్కి కూనిరాగాలు తీస్తూంది

ఒకసారి పంజరంవైపు మరొకసారి చిలుకవైపు దీనంగా చూశాడు తాత. బోసిగా నవ్వుకొన్నాడు. ఏమనుకొనిందో ఏమో చిలుక! రెపరెప రెక్కలల్లార్చుకొంటూ వచ్చి తాత ముంజేతిమీద వాలింది—ఒక్కక్షణం స్వేచ్ఛా జీవితానంతరం! తాత ఉప్పొంగిపోయాడు. ఉప్పెనలా పొంగి వచ్చిన ఉత్సాహపు ముద్దులతో చిలుకను ముంచివేశాడు.

గువ్వ గూటిలోని కెళ్ళింది!....

మార్చి, 1962 - ఆంధ్ర సచిత్ర వార పత్రిక.